

Kristiansand
kommune

Elevombudet i Kristiansand Årsrapport 2024–2025

Innhold

Innledning	4
Hva Elevombudet bruker tiden sin på	5
Hvorfor tar folk kontakt med Elevombudet?	6
Mandat, vedtatt av Kristiansand bystyre	7
Arbeidsmåte	8
Når elever og foresatte tar kontakt. Antall saker	11
Saker fordelt på kjønn. Prosent.....	11
Saker per område (tilsvarende Familiens Hus). Antall	12
Saker per klassetrinn. Prosentvis	12
Minoritetsspråklige. Etnisitet, verdensdel. Prosent	13
Hva sakene handler om (1). Prosent.....	14
Selv mordstanker	14
Vold og trusler	16
Mobbing, Elevundersøkelsen 2024. Offisielle tall.....	16
Manglende dokumentasjon.....	17
Hva sakene handler om (2). Prosent.....	19
Sykdom.....	20
Funksjonshindrede elever	21
Fravær	23
Ungdomskriminalitet. Fact Ung	25
Høyt presterende elever	26
Positive trekk	27
Nytt lovverk – fysisk makt	27
Tall fra Statsforvalteren i Agder. Kristiansand	28
Økonomi.....	29
Avslutning	30

Innledning

Elevombudet i Kristiansand er inne i sitt tiende år i rollen. På denne tiden har ombudet håndtert 1188 saker. I skoleåret 2024-25 var det ny rekord i antall saker: 245, i tillegg til 270 andre henvendelser. Elevombudet hadde 239 møter og 4165 kontaktpunkter med elever og foresatte i skoleåret 2024-25.

Altfor mange elever i Kristiansand blir mobbet. Altfor mange opplever skolen som en utrygg arena. Altfor mange erfarer skolen som et ubegripelig sted, et sted de ikke klarer å være på. Altfor mange blir utsatt for seksuelle overgrep, hjemme eller andre steder. Flere elever forteller ombudet om tanker eller ønske om å ta sitt eget liv. Dette er dessverre en utvikling andre etater og tjenester også ser.

Elevombudet observerer gjennomgående frustrasjon på alle nivå over at knappe budsjetttrammer vanskeliggjør systematisk og lovpålagt skolemiljøarbeid.

Det er likevel positive trekk i årets rapport fra Elevombudet: Færre elever melder om vold og trusler. Flere foresatte har tillit til skolen. Færre aktivitetsplaner går på «repeat». Elevombudet ser stadig små og store bevis på at sektorens systematiske arbeid gir konkrete resultater for barn og unge.

Elevombudet har disse konkrete anbefalingene for skoleåret 2025-26:

1. Løfte og skjerpe skolenes selvmordsforebyggende arbeid.
2. Arbeide systematisk med nulltoleranse for seksualisert og krenkende språk.
3. Skjerpe skolenes praksis med sin lovpålagte dokumentasjonsplikt.
4. Bevisstgjøre på kunnskap om og skjelning mellom elever som skal og må ha tilrettelegging og elever som er best tjent med å ikke få det. Sikre at elevene som har krav på det får den tilretteleggingen de skal ha etter loven.
5. Følge opp arbeidet med FACT Ung, trass manglende finansiering.
6. Øke bevisstheten og bedre praksisen rundt høyt presterende elever.
7. Gi ledere/lærere/fagarbeidere/assistenter rammer til å kunne gjøre jobben sin

«Det er helt, helt umulig. Hvis ikke du kan hjelpe oss nå, da går jeg til Politiet. Da saksøker jeg hele skolen. Da vet jeg ikke hva jeg gjør»

Mamma til gutt (8)

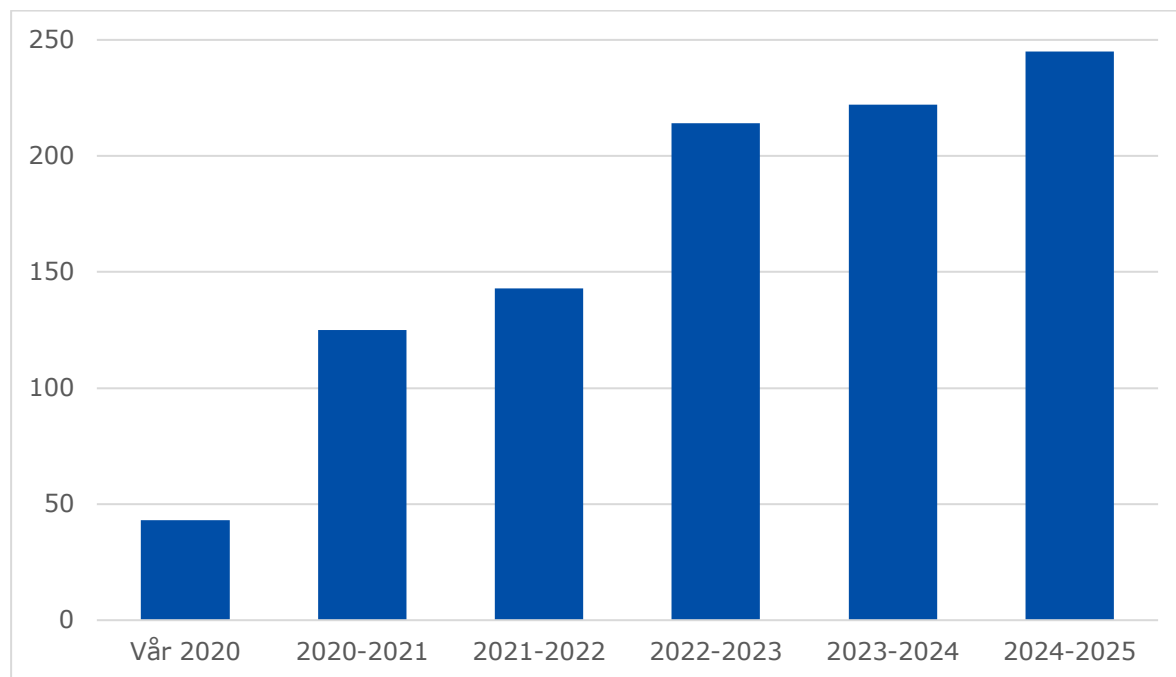
Tone Martha Sødal

Tone Martha Sødal
Elevombudet i Kristiansand
Kristiansand, 3. september 2025

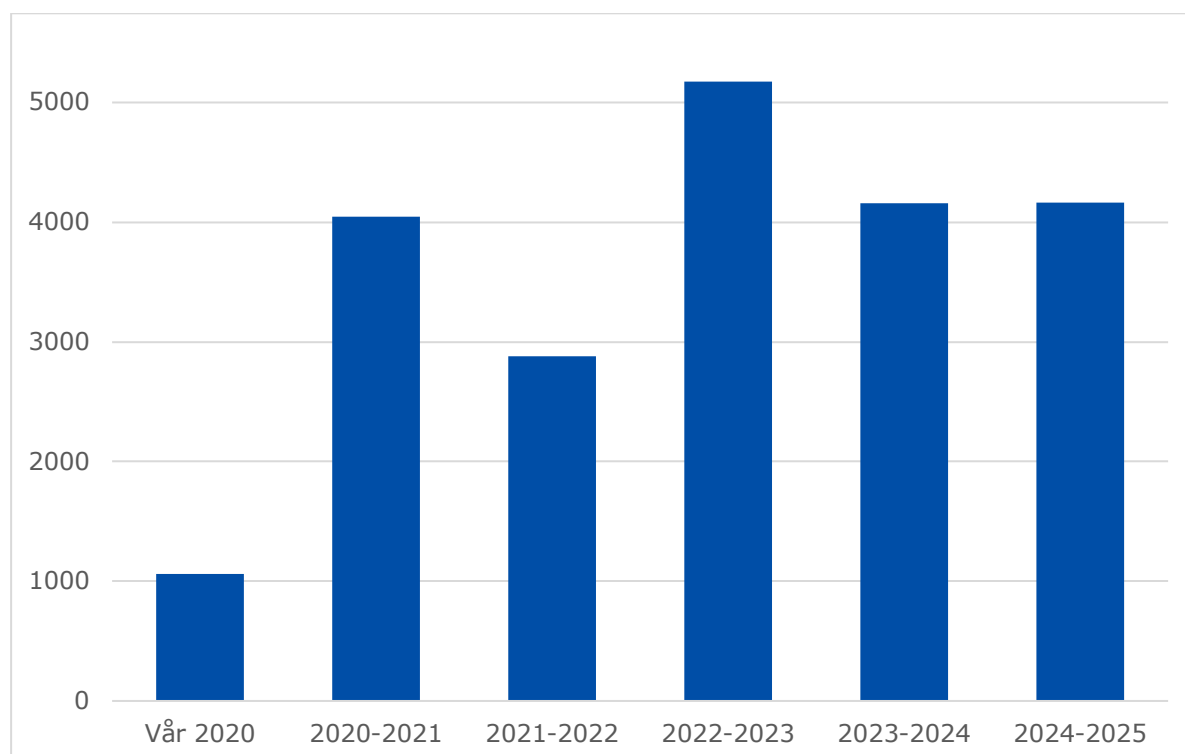

Hva Elevombudet bruker tiden sin på

Enkelt saker for Elevombudet per skoleår øker – også i år. **Antall**

Kontaktpunkter mellom elever og foresatte og Elevombudet (møter, meldinger, sms, mailer inn og ut samt telefonsamtaler, per skoleår). **Antall**

Hvorfor tar folk kontakt med Elevombudet?

Elevombudet har i år vært operativ i ni år, først i Søgne kommune, og så fra 2020 i nye Kristiansand kommune. På denne tiden har ombudet håndtert 1188 unike enkeltsaker, i tillegg til nesten 1500 andre henvendelser. Siden kommunesammenslåingen i 2020 har ombudet hatt nærmere 22 000 kontaktpunkter med elever og foresatte. Det gir et stort tilfang av impulser fra elever og foresatte.

Kommunen vil være «[På stell, på lag, på hugget](#)». Kristiansand er beregnet til å ha hele 95 % i lovoppfyllelse, og ligger med det som nummer fem av alle landets kommuner, ifølge [Menon Economics](#) for [Generalistkommuneutvalget](#).

Kristiansand har i årets kommunebarometer, [ifølge Kommunal rapport](#), likevel falt 33 plasser, til 52. På skolesiden er kommunen på 85, men har steget 10 plasser, som er mest av ASSS-kommunene. Kommunen har de siste årene lyktes i å møte samfunnsutfordringer på måter som har vakt nasjonal interesse. Politi og forebyggende enhet har over år samarbeidet tett, med [gode resultater](#). Kommunen fikk i år 10,5 millioner til [beredskapsteam mot ungdomskriminalitet](#), med lovnad om mer fra justisministeren. Det ambisiøse [Flere i arbeid](#)-prosjektet viser vei i en landsdel som opplever mye [utenforskap](#). Og Kristiansand har fått hele [6 millioner](#) til å utvikle arbeidet med [Foreldreråd og familieråd](#).

Hundrevis av skoleansatte kommer på jobb hver dag med vilje og evne til å gi barn og ungdom en god hverdag, trygge fellesskap og muligheter for vekst og utvikling. Ombudet observerer en kontinuerlig faglig utvikling på mange Kristiansandsskoler. Og det sees vilje til nytenkning og innovasjon.

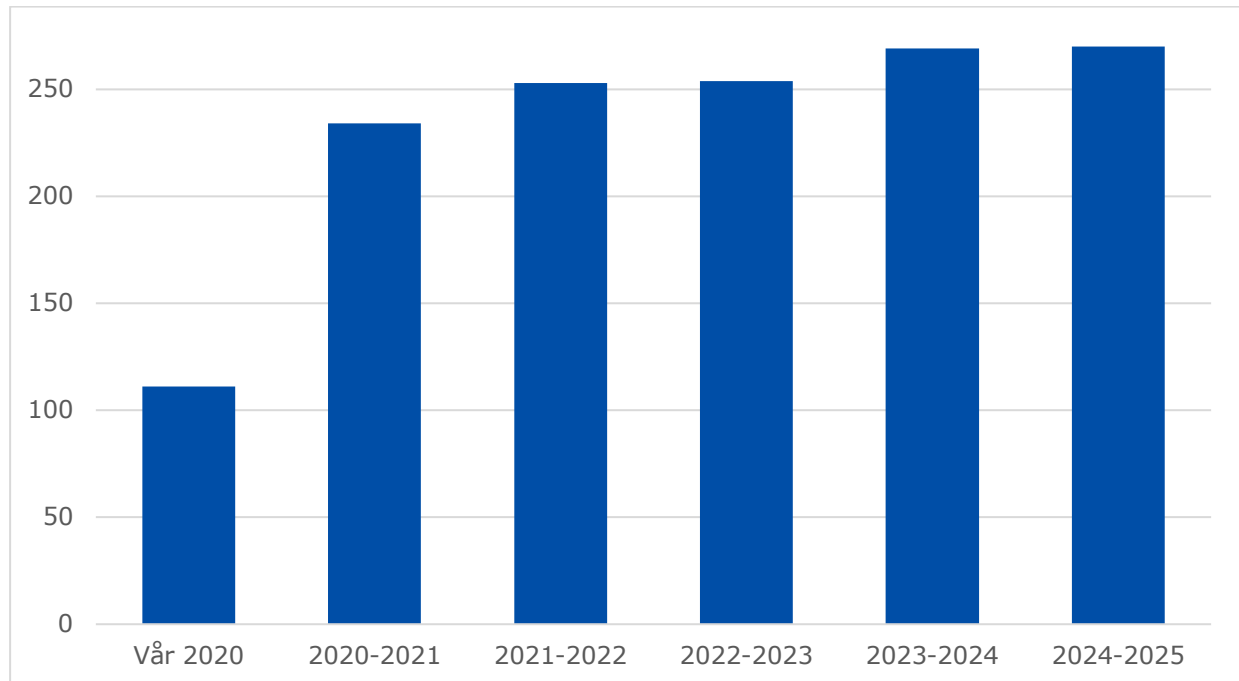
Likevel glipper det. Ting glemmes. Misforståelser oppstår. Samarbeidet mellom skole og andre etater er av høyst varierende kvalitet. Uheldige holdninger spres. Ansatte er slitne. Og – de økonomiske rammene for skoledriften er altfor, altfor stramme. De som lider mest under dette, er de mest utsatte og sårbare barna.

«Jeg vil helst sove. Det er nesten som å dø. Da føler jeg ingenting» Jente (13) som ikke klarer å gå på skolen

Den formelle uavhengigheten til ombudet oppleves som essensiell for at folk velger å ta kontakt. En god del foresatte har dårlige erfaringer med «systemet». Frykten for det offentlige kan være stor. Mistilliten kan gå i flere generasjoner.

«De møtene på skolen er helt forferdelige. Jeg blir så sinna. Og da sier jeg mye dumt. Jeg hadde aldri gått på møtet hvis du ikke hadde vært med meg» Mamma til jente (6)

Øvrige henvendelser. Antall

Elevombudet har også dette året evnet å håndtere alle henvendelser og saker.

Mandat, vedtatt av Kristiansand bystyre

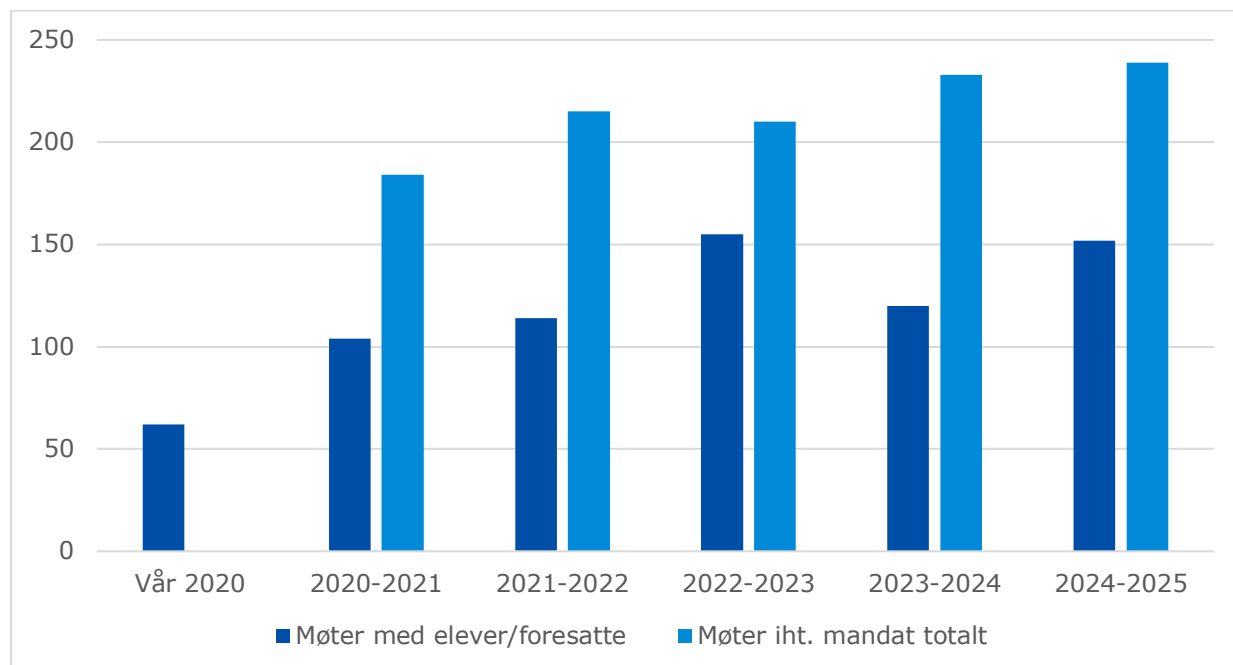
Elevombudet skal:

- Utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i Kristiansand kommune.
- Bidra til at alle elever i de kommunale grunnskolene får det psykososiale læringsmiljøet de har krav på, ifølge opplæringslovens kapittel 12.
- Delta på samhandlingsarenaer, arbeide forebyggende og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- Veilede og bistå enkeltelever og deres foresatte i kommunikasjonen med skole og på samarbeidsarenaer, samt være et mellomledd mellom hjem og skole i saker der elever eller foresatte ønsker det.
- Utarbeide årlig rapport som fremlegges til politiske behandling i oppvekstutvalget og formannskapet. Rapporteringen følger skoleåret.

For ombudet gjelder videre at:

- Ombudet skal holdes informert om bestemmelser, rutiner, utviklingsarbeid og forebyggende arbeid som angår elevene i Kristiansand kommune.
- Elevombudet kan be om bistand fra kommunikasjonsenheten i arbeidet med informasjonsspredning.
- Det opprettes egen arkivdel for Elevombudet i kommunens saksbehandlingsarkiv, der bare Elevombudet samt arkivpersonalet har tilgang.

Møter med elever, foresatte – og andre møter iht mandat. Antall

Arbeidsmåte

Elevombudet bestreber seg på å være lett tilgjengelig. Ombudet prioriterer alltid å respondere på henvendelser fra elever og foresatte samme dag, senest dagen etter. Enkelte har samlet mot i flere uker for å tore å ringe. Noen har krefter til å prøve bare en gang. Det kan være den sjansen akkurat denne familien har.

«Det er fint å ringe ei som svarer»

Far til gutt (9)

En god del saker er mindre alvorlige. Mange som tar kontakt, trenger «bare» veiledning, råd, opplysninger om lover og rettigheter, hva de kan gjøre selv og hva de kan forvente fra skolen. Andre saker er komplekse og langvarige. En god del av de foresatte som tar kontakt med ombudet er sårbare, slitne og frustrerte.

«Alle andre har prøvd, ingen har fått det til.

Derfor ringer jeg deg»

Mor til gutt (12)

I de virkelig komplekse sakene er det nødvendig og avgjørende å bruke god tid. Hva er det denne saken egentlig handler om? Hva er de opprettholdende faktorene? Har skolen fått nødvendig informasjon? Hvorfor er det blitt «krig» i denne saken? Hvorfor har ingen klart å hjelpe? Er eleven faktisk blitt hørt?

«Ingen er på lag med ho»
Mor til jente med traumer og atferdsutfordringer (15)

En del barn og ungdom i Kristiansand har hatt det vanskelig over tid, og er inne i «alle» etater. Noen er slitne og leie av å måtte forklare seg for stadig nye voksne. De står alltid helt fritt til å velge om de vil snakke med Elevombudet. De fleste barn og unge i saker der ombudet kontaktes, ønsker likevel dette. Da får de selv velge hvor. Ofte er hjemmebesøk det beste alternativet; da kan de selv koble seg på og av. Når det ikke er forhold som utløser ombudets avvergeplikt, er det alltid eleven som har siste ordet i om de ønsker at ombudet tar kontakt med skolen eller andre, og om de vil ha Elevombudet med på møter på skolen.

«Det å være her og snakke med deg var bra. Jeg synes det kommer på andre plass etter spilling»
Gutt, (14)

Oppvekst har de siste årene arbeidet med kultur for skolemøter med elever og foresatte. Mye er blitt bedre de siste årene. Likevel er det ennå noe å hente:

«Rektor høvler over meg. Jeg klarer det ikke»
Mamma til jente (7)

«Og rektor. H*n er som to personer – når du er der, i forhold til når du ikke er der» **Pappa til gutt (10)**

Sånn skal det selvfølgelig ikke være. Alle elever og foresatte har rett på respekt og til å bli behandlet ordentlig. Samtidig forteller skoleansatte at dagens foreldregenerasjon ikke alltid er lette å samarbeide med. Noen oppleves kravstore og uten blick for andre enn eget barn. Noen oppleves som urimelige, uhøflige og lite konstruktive. Noen ganger også nærmest truende:

«Det er ikke elevene som er det vanskelige. Det er disse foreldrene som knekker meg» Kontaktlærer

Andre ganger skjærer det seg slik det noen ganger skjer der mennesker møtes og følelsene er sterke. Både elever, foresatte og skoler gir uttrykk for at det kan være fint å ha en uavhengig person med i møter der relasjonene er skjøre.

«Det blir så mye færre misforståelser når du er der»

Mamma til gutt (13)

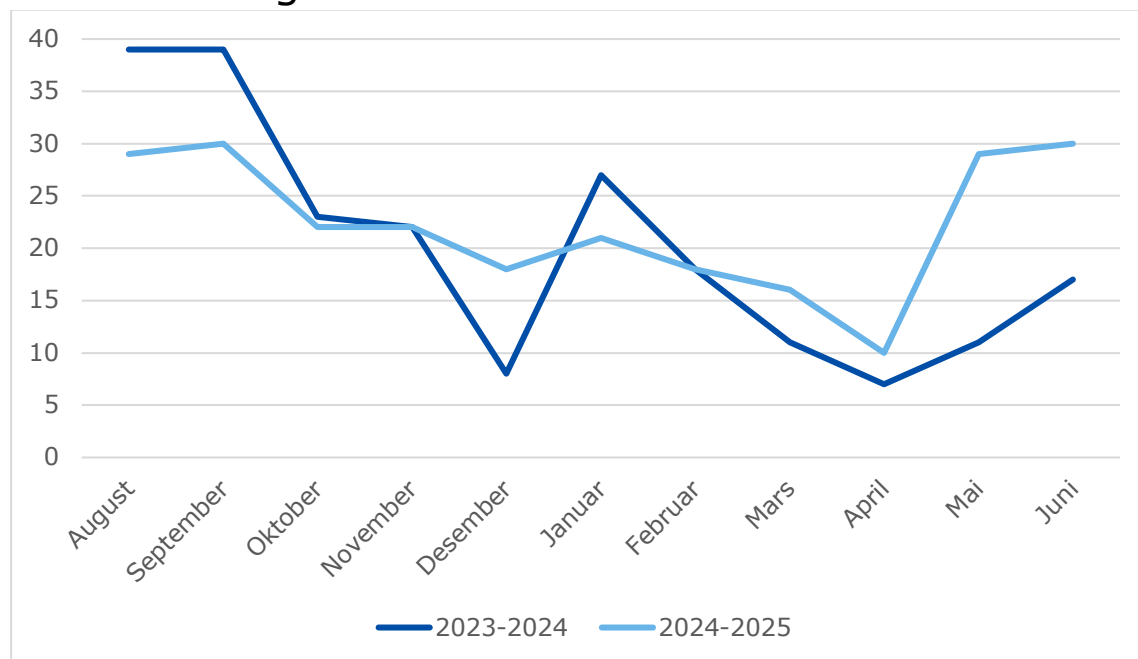
Elevombudet opplever å ha en fruktbar dialog med skoleledere, lærere, helsesykepleiere, fagarbeidere og assistenter ved skolene, samt med oppvekstledelsen og Støtteenheten i skolemiljøsaker. Samarbeidet skjer både på systemnivå og i enkeltsaker, når samtykke er gitt til det fra elev og foresatte. Etter samtykke samarbeider også ombudet med PPT og familieveilederne i Familiens Hus, kriminalitetsforebyggende enhet, Avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester, Politiet, Fritidsenheten, Barnevernstjenesten, LIM- og flerkulturell koordinator, Nullvisjonen mot vold og seksuelle overgrep, Nettverk for risikoutsatt ungdom, Statsforvalteren, Ungdommens Bystyre, idrettsklubber, Den norske kirke, UiA, masterstudenter, kulturskolen Knuden, Kilden, instanser som ABUP, RVTS, Blå Kors, Røde Kors, KUP, FRI Agder, ATROP, Dembra, Flexid, FRAM, andre lokale og regionale ombud, med flere. Elevombudet bestreber seg også på å være tilgjengelig for lokale, regionale og nasjonale redaktørstyrte mediebedrifter, når journalister ønsker informasjon om problemstillinger som faller innenfor ombudets mandat. Det har siste skoleår skjedd oftere enn før.

Den uavhengige rollen åpner for muligheter andre ikke alltid har, på samme vis:

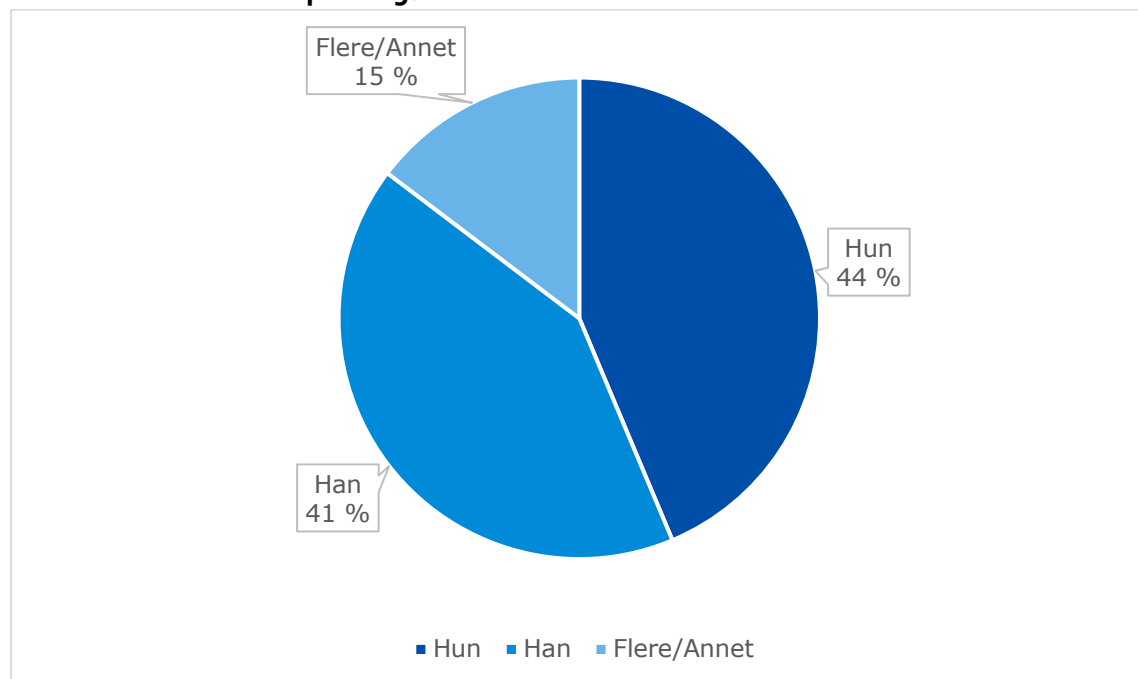
«Det er veldig godt å ha en stemme for eleven – som prater så tydelig, på et språk som gir viktige og riktige nøkler for et godt samarbeid mellom elev, hjem og skole. Det er helt unikt. Og det letter 1000 kilo fra mine mammaskuldre. Vi er alle så takknemlig for deg – virkelig. Tusen takk!»

Mamma til gutt (13)

Når elever og foresatte tar kontakt. Antall saker

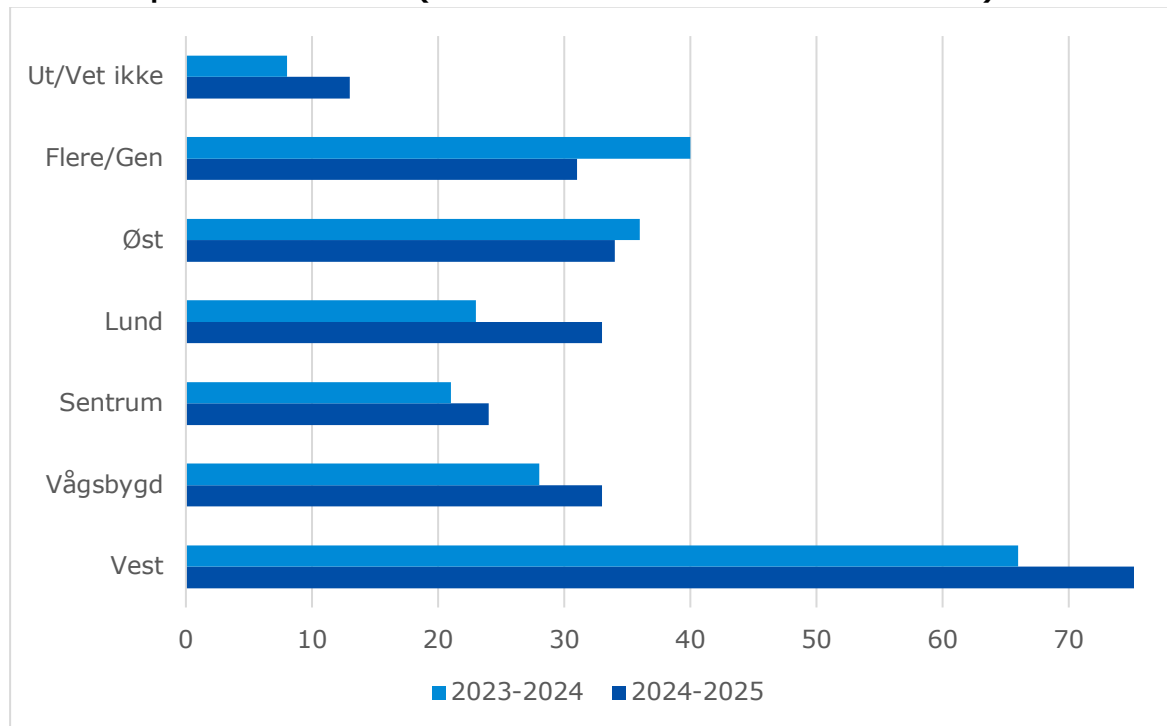

Saker fordelt på kjønn. Prosent

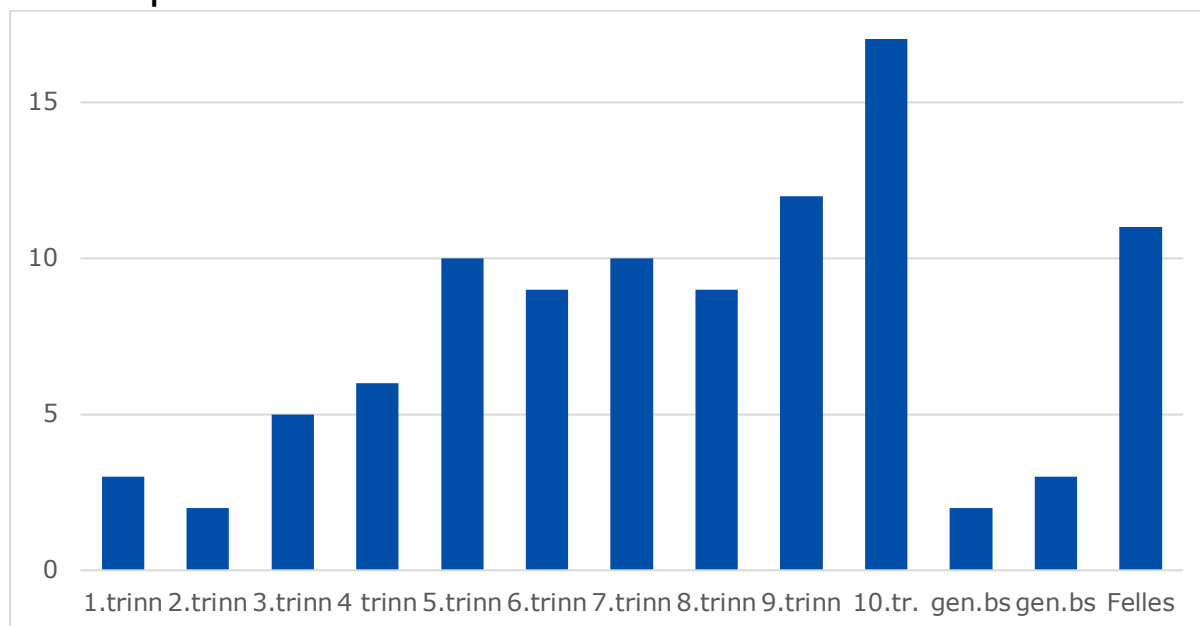
Etter tre år der guttene var i flertall i Elevombudets saker, er det nå jevnet ut. Noen saker gjelder flere elever, eller er på systemnivå.

Saker per område (tilsvarende Familiens Hus). Antall

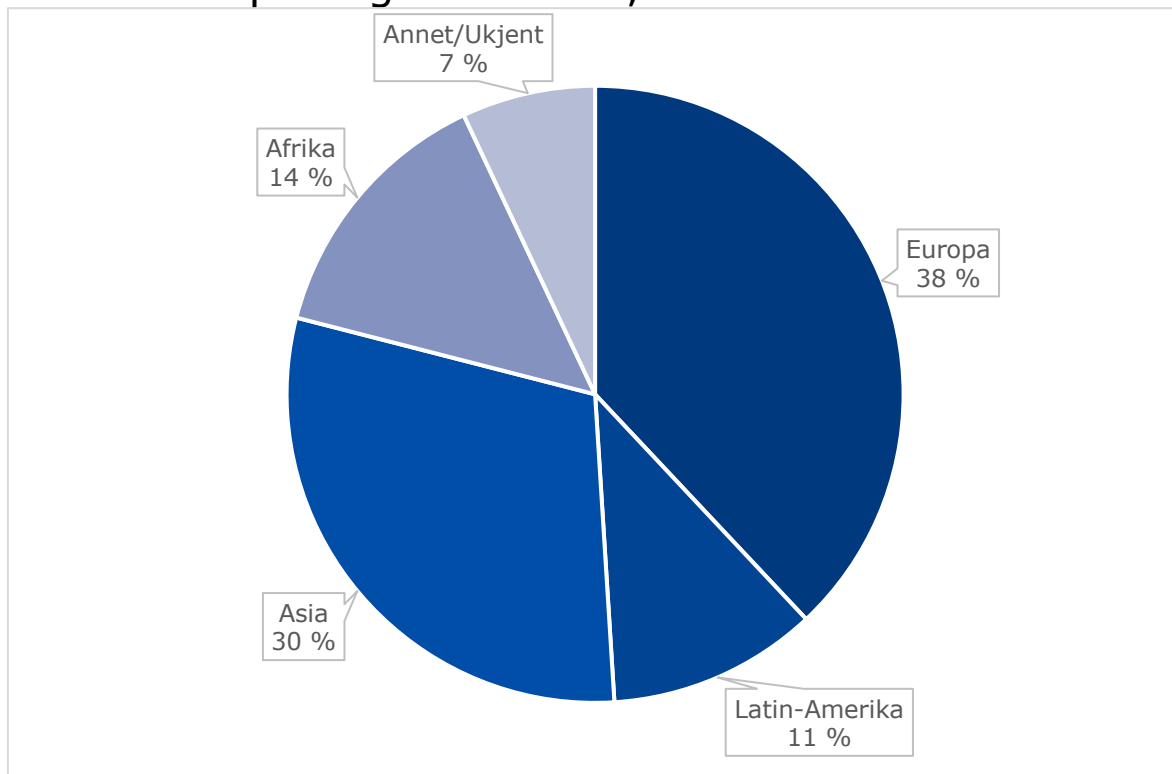
Det er fremdeles en overvekt av saker fra bydel vest i ombudets statistikker.

Saker per klassetrinn. Prosentvis

Dette året har det vært uvanlig mange saker fra 10.trinn. Generelt er det flest elever som opplever mobbing og utenforskap på mellomtrinnet og på ungdomsskolen. Dette er i tråd med nasjonale tall i [Elevundersøkelsen](#).

Minoritetsspråklige. Etnisitet, verdensdel. Prosent

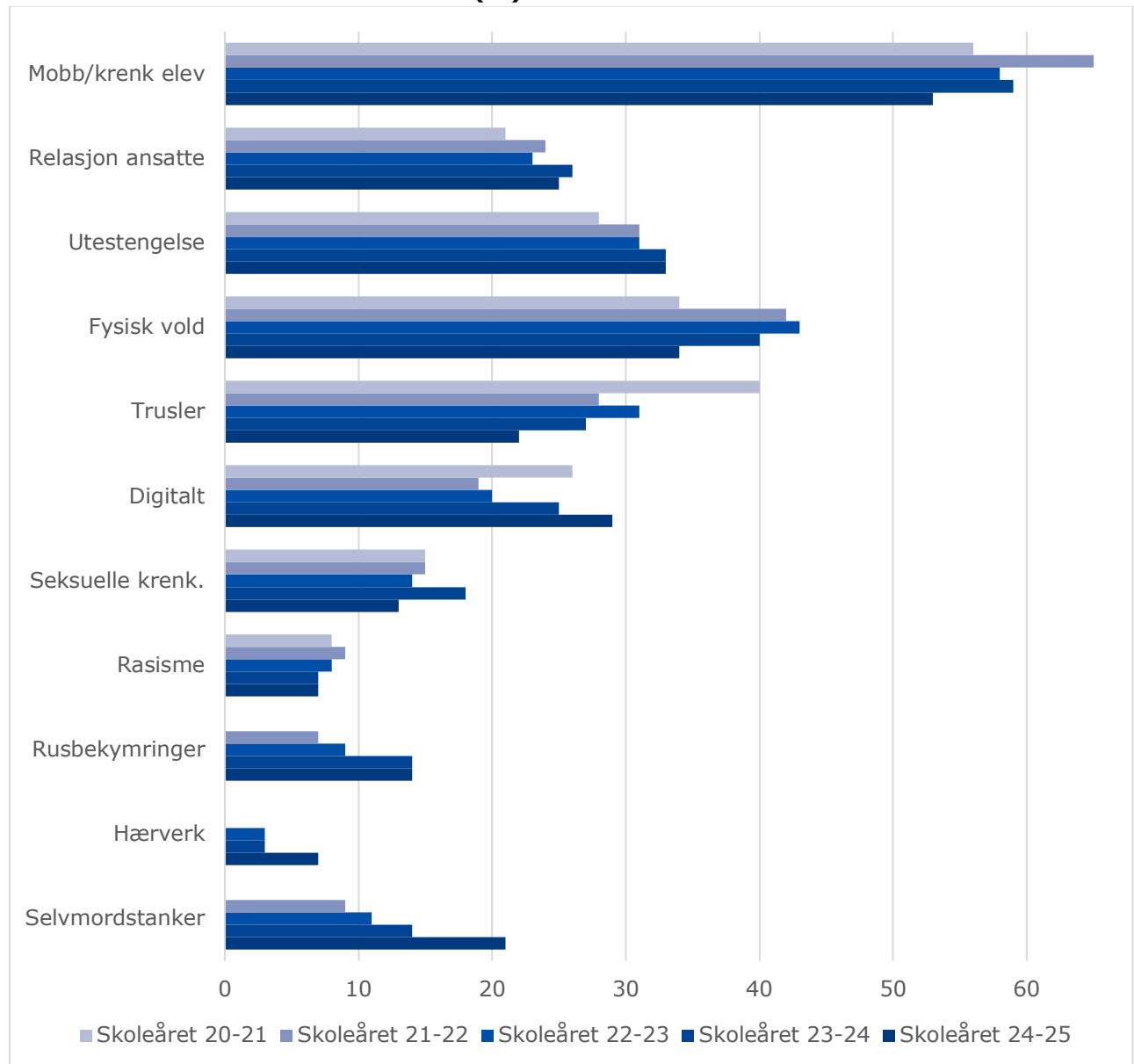
Også dette skoleåret har andel av minoritetsspråklige økt i ombudets saker - fra 20 % i fjor til 26 % i år. Det oppleves positivt og viktig. Elevombudet har i samarbeid med kommunikasjonsenheten laget en [informasjonsfilm](#) om ombudet som er teksten på de 11 mest brukte språkene i Kristiansand. For første gang har ombudet laget statistikk over hvor minoritetselevene i ombudets saker kommer fra. Europa, inkludert Ukraina, samt Asia er sterkest representert.

Norsk lovverk, kultur og hjelpetjenester kan ta tid å orientere seg i og få oversikt over. Barn og ungdom kan her ofte få et forsprang på sine foresatte.

«Vi skjønner ikke alt her. Det var så godt å snakke med deg, en ny erfaring. Vi har vært på møter med skolen, PPT, ABUP, alt. Vi hadde gitt litt opp. Og vi var litt redde for møtet med deg. Men det var fint. Tusen takk» Mamma til jente (12)

Flere skoler har med gode resultater valgt å ta i bruk [Flexid](#), som er et kurskonsept for bevisstgjøring av ungdommer med krysskulturell oppvekst.

Hva sakene handler om (1). Prosent

Det er altfor mange elever i Kristiansandsskolen som opplever å bli mobbet og utestengt, som blir utsatt for rasisme og/eller seksuelle overgrep. Dette skjer ikke nødvendigvis på skolen, men kan påvirke skolehverdagen betydelig. Andre bekymringsfulle trekk dette skoleåret er økning i digital mobbing, samt hærverk.

Selvmordstanker

Andelen elever som forteller om selvmordstanker og ønske om å dø eller å skade seg selv er tydelig økende i Elevombudets saker. Dette er en trend også andre interne og eksterne etater melder om. Kommunalsjef for Barn og familie, Jon Wergeland, opplyser at i skolehelsetjenesten, etter en kort informasjons-

innhenting, hadde åtte av ti helsesykepleiere møtt barn/ungdom de to første månedene i år, som tok opp egne tanker om å avslutte livet. Hjelpetjenester som [Blå Kors` chat-tjenester](#) og [Kirkens SOS](#) melder om liknende utvikling. [FHI](#)s tall for 2024 viser dessuten en generell vekst i antall selvmord i Agder og i Norge.

Når disse alvorlige temaene dukker opp i samtaler med Elevombudet, sikrer ombudet at andre tjenester er koblet på. Samtidig: Det er alltid et tema hvilke voksne eleven selv opplever å ha et trygt og godt forhold til, både på skolen og ellers. De aller fleste oppgir da sine egne foreldre. Det er oppmuntrende at de fleste også nevner læreren sin, eller en annen ansatt de har mye å gjøre med.

Noen elever har rett på hjelp fra spesialisthelsetjenesten. Ingen foresatte eller ansatte skal stå alene med en elev som ønsker å ta sitt eget liv. Men i de litt mindre alvorlige sakene, og i forebyggingshenseende, ligger det et enormt potensial i de solide relasjonene som ofte allerede eksisterer i barn og ungdoms liv. Heldige er de barn og ungdom som har en eller flere foresatte å snakke med, også om de ordentlig vanskelige tingene. Og heldige er de barn og ungdommer i Kristiansand som har tillit til læreren sin, fagarbeideren, assistenten eller helsesykepleier. Men ansatte må ha tid og rom for å ta disse viktige samtalene. Og her skorter det. De fleste ansatte som ombudet snakker med, brenner for sine elever, men kjenner smertelig på at de har for lite tid til hver enkelt elev, og hver elevs høyst reelle behov. Ombudet opplever at denne avmakten sliter på de ansatte, og at den dessverre kan være en faktor når ansatte blir sykmeldt.

UDIR har i sin [spørreundersøkelse](#) til grunnskoler og grunnskoleledere i 2025 avdekket at psykisk helse er det området i eller på tvers av fag, som flest oppgir at de har behov for støtte innen, hele 80 prosent (S. 31). Regjeringens handlingsplan «[Ingen å miste](#)» går ut i 2025. I [årsrapporten](#) for planen for 2024 gis status for de 61 tverrsektorielle tiltakene. UDIR har egen [nettside](#) for skolenes forebyggende arbeid mot selvskading og selvmord.

Kristiansand kommunes strategiplan for barn og unge 2020-2025 nevner ikke selvmordsforebygging eksplisitt. Men i [Temaplan for psykisk helse](#) er det beskrevet i Delmål 3.3: «*Innbyggere med selvmordsrisiko blir fanget opp og får tilpasset hjelp*». I [Bakgrunnsdokumentet](#) for denne planen er flere tiltak beskrevet, blant annet å øke kunnskapen hos lærere og andre ansatte som møter utsatte grupper. Direktørområdet Helse og mestring er hovedansvarlig.

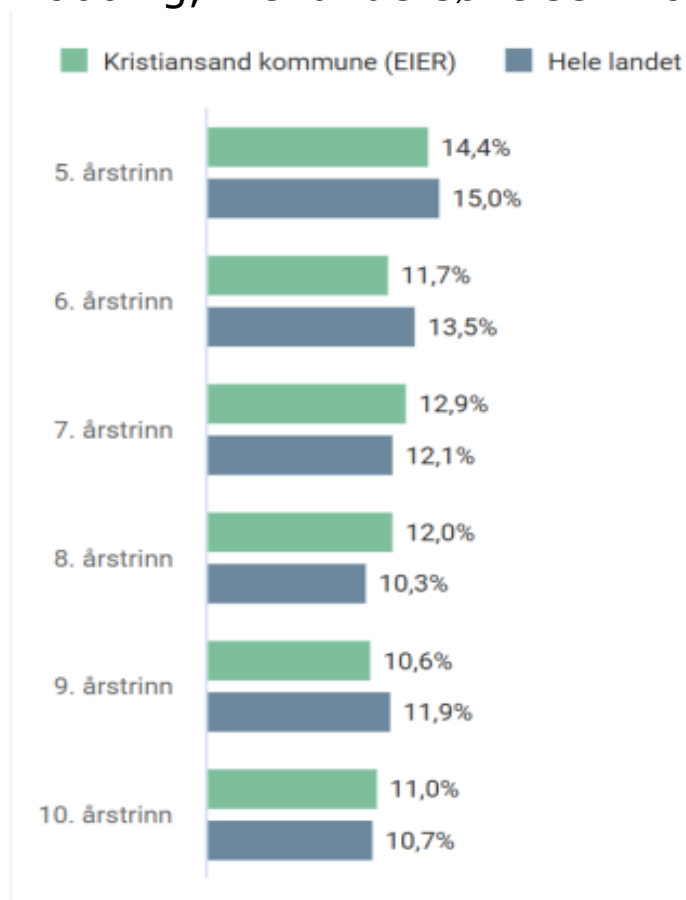
Det finnes flere anerkjente fagressurser om dette temaet, blant annet Mental Helses program [YWAM](#), RVTs` [Link til livet](#) og RVTs Vests [Livet på timeplanen](#). RVTs tilbyr også kursing i for ansatte, blant annet [VIVAT](#), som kommunen tidligere har benyttet seg av. Slikt programarbeid er nyttig og nødvendig. Samtidig vil ombudet altså understreke viktigheten av den kontinuerlige, daglige kontakten som både elevers foresatte og skolens helsesykepleiere, lærere, fagarbeidere og assistenter har med elever, samt det livsstyrkende arbeidet kulturen, frivilligheten og idretten gjør for og sammen med barn og ungdom.

Vold og trusler

Andel elever som forteller at de blir utsatt for vold og/eller trusler på skolen, går ned i Elevombudets statistikker. Også antall registrerte avvik knyttet til vold og trusler er synkende, ifølge [Årsrapporten for oppvekst](#). I 2024 ble det registrert 1 232, det er 129 færre enn året før. Oppvekst mener deres største risiko-områder er knyttet til ansattes arbeidsmiljø, særlig med oppmerksomhet på vold og trusler, og opplyser at det fra 2025 vil være på plass et opplegg for å øke og vedlikeholde kompetansen i å håndtere disse utfordringene på skolene. Om noen piler nå forsiktig peker riktig vei, vil ombudet likevel understreke at forekomsten av vold og trusler i skolen likevel er kritisk stor, til skade for alle involverte.

«**Det blir bare svart**» Gutt (16) om når han utøver vold

Mobbing, Elevundersøkelsen 2024. Offisielle tall.

Alle former for mobbing øker nasjonalt. De nasjonale tallene lå relativt stabilt, på ca 4 %, frem til 2021. Etter dette kom en ganske dramatisk økning, som siste år

virker å ha stabilisert seg. Kristiansand ligger omtrent på nasjonalt snitt. Det er selvsagt ikke godt nok. Årets [Ungdata](#)-undersøkelse bekrefter bildet.

Fra Elevundersøkelsen, gjengitt i [Kvalitetsmelding for oppvekst](#) 2024:

Periodemål	Indikator	2020	2021	2022	2023	2024
Barn og elever opplever trygghet og trivsel i barnehager og skoler.	Andel elever som opplever mobbing 7. trinn (skala 1-5)	6,8%	6,7%	12,4%	13,5%	12,9%
	Andel elever som opplever mobbing 10. trinn (skala 1-5)	4,9%	4,3%	7,1%	9,6%	11%

Elevombudet opplever i sine saker at sammenhengen mellom grad av krenkende språk og mobbing generelt kan være sterk. I oversikten [Spørsmål til Skole-Norge. Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2025](#) oppgir nesten ni av ti ungdomsskoler at de har problemer med stygt språk. Nedsettende språk knyttet til kjønn, kjønnsidentitet og seksualitet, samt rasistiske og diskriminerende begreper og utsagn, går igjen. En tredel av skoleresspondentene oppgir at de trenger støtte til områdene seksualitet og kjønn. Ombudet opplever at skjellsord av seksuell karakter florerer – overfor elever av alle identiteter og orienteringer. For en god del elever er noen av disse ordene blitt nærmest dagligdagse, blant annet gjennom innflytelse fra YouTube og andre sosiale medier. Her er det en jobb å gjøre.

«Kan ingen forandre en jækla skitt?» Gutt, 9.trinn, som forteller at han er blitt mobbet på skolen sin i seks år

Manglende dokumentasjon

Det er en ganske kraftig økning i ombudets tall over mangelfull dokumentasjon i skolemiljøsaker. I hele 33 % av sakene er nå dette ett av temaene.

Det er ikke vanskelig å forstå at skolene strever med tid og kapasitet til å dokumentere slik [opplæringsloven](#) krever at de skal. Men dette er uheldig. Det går ut over elevenes rettssikkerhet, det svekker de ansattes rettssikkerhet, og det svekker kommunens mulighet til å vise hva som faktisk er gjort i en sak, for eksempel med tanke på en fremtidig rettslig prosess. Det gjør det også vanskeligere for kommunen å systematisere arbeidet med skolemiljøet. Oppvekst skriver i sin [Årsrapport for oppvekst](#) for 2024: «Innføringen av ny opplæringslov har (...) ført til et omfattende revisjonsarbeid som Oppvekst ikke er helt i mål med enda. Det viktigste og nødvendigste er revidert.»

Ombudet opplever at det i hovedsak er ute på skolene det skorter. Skolenes kompetanse på og kapasitet til dokumentasjon og grad av systematikk i skolemiljøsaker spriker ganske betydelig. Det går direkte utover elevene.

«Foresatte etterlyser mer dokumentasjon på episoder som har skjedd på skolen. Skolen har ikke slik dokumentasjon» Sakset fra aktivitetsplan 2024-25

[Opplæringsloven](#) er tydelig på at det er nulltoleranse for «krenkjande oppførsel, som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering». Det er skolens ansvar å opprette en aktivitetsplan med egnede tiltak når skolen har kunnskap til eller mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. Det gjøres ikke alltid.

«Han er blitt slått og sparket på skolen i et halvt år. Skolen vet om det, ledelsen også. Nå sliter han med å sove. Han har så mye mareritt. Nei, de har ikke laget aktivitetsplan» Mamma til gutt (9)

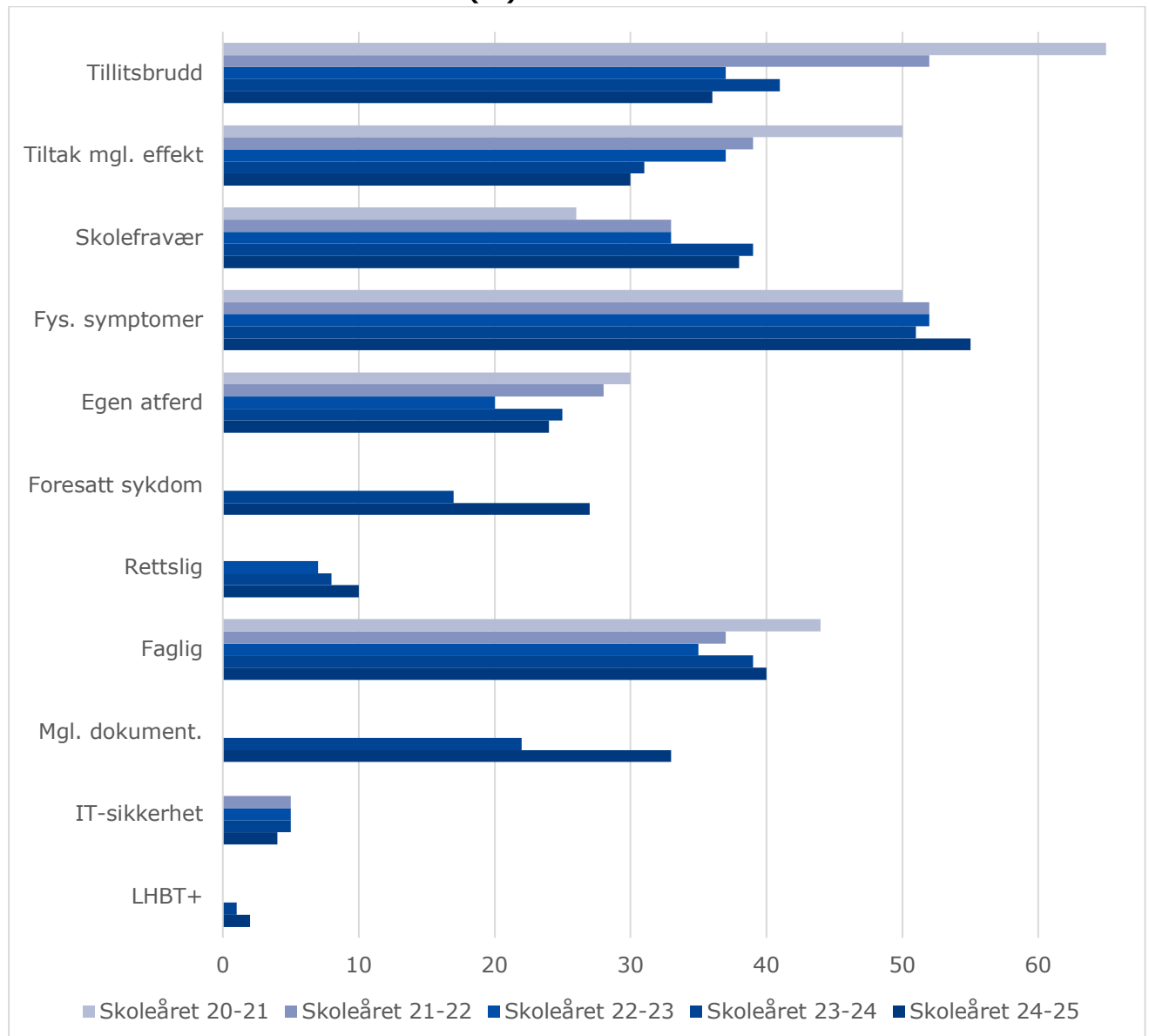
«Læreren er super. Men det mangler systematikk på den skolen. De løper etter og slukker branner. De jobber ikke i fredstid» Pappa til gutt (14)

Elevombudets erfaring er at skolemiljøsaker og skole/hjem-samarbeidet kan bli unødvendig utfordrende, og elevers helse- og trivselsproblemer mer langvarige, fordi skolene ikke gjør det loven krever fra starten.

«Jeg føler meg skyldig for at jeg ikke begynte prosessen tidligere. Jeg hadde håp om at skolen skulle ta tak i problemet de har med klassen. Men det har vært møte etter møte og ingen tiltak. Gutten vår har betalt en altfor stor pris. Det er gått 3 år nå. Vi har mistet all tillit» Mamma til gutt (8)

«Nå har skolen kalt inn til møte neste tirsdag. Jeg vet ikke hvorfor. Jeg vet ikke hva vi skal prate om. Jeg vet ikke hva de kommer til å si. Jeg vet ikke hva det skal handle om. Det er alltid sånn. Det stresser meg veldig mye» Mamma til gutt (14)

Hva sakene handler om (2). Prosent

Sykdom

I hele 55 % av Elevombudets saker forteller eleven om fysiske plager/smerter. Mange elever gruer seg og har vondt i mage eller hode søndag kveld, før en ny skoleuke. Ombudet observerer mye fysisk og psykisk uhelse hos elever. Men det er ikke bare elevene som er syke. [Sykemeldingsprosenten](#) i oppvekstsektoren som helhet er i Kristiansand er 9,8, for skolen er den 8,8. Bare en tredel av skolene har sykefravær under måltallet på 7,1. Dette skaper daglige utfordringer for ledere, ansatte og for sårbare elever som kan få en ustabil skolehverdag.

I rundt en fjerdedel av ombudets saker forteller dessuten foresatte til ombudet at de er blitt sykmeldte på grunn av barnas skolesituasjon. Tallet har steget de siste årene. Noen ganger blir både mor og far syke. Siste skoleår har dette vært tilfelle for rundt 75 foresatte i ombudets saker. Dette er likevel en statistikk med forbehold: Ombudet har ingen mulighet til, eller ønske om, å etterprøve årsakene til at foresatte blir sykmeldte.

[Opplæringsloven](#) tar høyde for mobbingens, voldens og diskrimineringens store potensiale for helseskader i sin nulltoleranse. Men opplæringsloven gir ikke elevene en garanti eller nulltoleranse mot smerte. For smerte er uunngåelig. Smerte, savn og sorg er relevant og viktig informasjon fra kroppen. Det lærer oss noe. Men sosiale medier overøser barn og ungdom med «perfekte» kropper, «perfekt» utseende, «perfekte» hus, «perfekte» liv. Dette idealet om perfeksjonisme, et krav om at livet – og skolen – skal være en konstant idyll, er både usunt og, mener ombudet, helseskadelig. Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer [helse](#) som «*en tilstand av fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom eller lidelser*». Elevombudet kan ikke forstå hvordan denne definisjonen kan være konstruktiv. Hverken livet eller skolen har noen gang gitt et «fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velvære». Som professor ved UiA [Ingrid Lund](#) påpeker: «*Klassemiljøer må bli en arena der vi øver oss på å takle motstand, så vel som medgang. Det er ikke idyll når mennesker møtes: Det oppstår konflikter, allianser, ulike roller og rolletildelinger. Men det er midt i dette at mobbingen får leve et godt liv hvis ikke de voksne veileder barn og unge*».

Mennesket har en ufattelig evne til å heles og vokse. Bli sterkere. Men hjerner i panikk lærer ikke, hverken sosialt eller faglig. For at elever skal ha en sjanse til å kunne få frigjort egne ressurser og styrke, for at barn og ungdom kan oppleve læring, mestring og vekst, må noen grunnleggende faktorer være til stede: Frihet fra vold og seksuelle overgrep, både hjemme og på skolen. Trygghet mot mobbing og krenkelser. Voksne som ser og tåler, og som har tid. At foresatte opplevet å bli tatt på alvor av skole og tjenester. At de også tar primæransvaret de selv har som foresatte. At ledere, lærere, fagarbeidere og assistenter får oppleve både tillit og gode nok rammer til at de kan få gjøre jobben sin. Lovpålagt tilrettelegging for elever med læringsutfordringer, traumer eller

funksjonshindringer må gjennomføres og fungere. Så må fagledelsen i oppvekst fortsette å jobbe systematisk med utvikling, i tråd med vedtatte [rammeverk](#), slik at den når helt ut til elevene. Kristiansand er ikke i mål på noen av disse punktene.

Funksjonshindrede elever

Andelen av elever med funksjonshindringer som ber om hjelp av Elevombudet har ligget stabilt på rundt 20 % av sakene de siste årene. Siden det er glidende overganger mellom hva som oppleves som en funksjonshindring eller ikke, er dette tallet kun tentativt. Kristiansand kommune har fremdeles en lang vei å gå for å gi funksjonshindrede elever samme muligheter for læring og utvikling som elever som ikke opplever slike hindringer. Ombudet erfarer at mange familier opplever at de må kjempe svært hardt, med både skole og andre etater, for at barna deres skal få adekvat og riktig hjelp. Det kan være særlig utfordrende når funksjonshindringene ikke er «utenpå». Noen går under radaren av etatene. Det er dessverre fremdeles mange elever som ramler utenfor fellesskapet:

«I hele fjor satt han på et grupperom og så på Youtube» Mamma til gutt (11)

Stadig flere barn blir diagnostisert med [nevrodivergens](#). [FHIs](#) tall viser en markant økning av adhd, spesielt for jenter, de siste årene. De viser også en særlig stor økning i autismediagnoser blant små barn under skolealder. Fra 2010 til 2022 sees en firedobling av diagnoser blant gutter og en femdobling blant jenter mellom 2-5 år. Nye tall viser at stigningen fortsatte fra 2022 til 2024. KS er tydelige på at [mange kommuner opplever økende behov](#) for spesialpedagogiske tilbud, og at det er en vanskelig balanse mellom å oppfylle rettigheter for enkeltelever, og samtidig sørge for at alle elever blir ivaretatt. Dette spriket, mellom rettigheter og skolenes tilrettelegging, sees av Elevombudet hver eneste uke. Hvem er taperne? Det er barna.

«Hvorfor er jeg så dum?» Jente (16) som ikke fikk dysleksidiagnose før et halvt år før hun gikk ut av grunnskolen

Elevombudet opplever at både interne og eksterne instanser er under press. Det siste året har det vært en økning i skoleledere som uttrykker frustrasjon:

«Vi føler oss mer og mer alene. I mer og mer komplekse saker. 'Laget rundt barna'? Vi ser det dessverre ikke» Skoleleder i Kristiansand

Kristiansand kommune har de siste årene gjort et solid stykke arbeid i prosjektet [Samhandling for barn og unge med nevroutviklingsforstyrrelser](#), som ombudet allerede nå har sett gitt bedre hjelp til sårbare barn og ungdom. Elevombudet ser likevel et stort forbedringspotensial her. Samarbeidet mellom etatene svikter, og dessverre blir barn og ungdom fremdeles ikke alltid hørt og tatt på alvor:

«Det var bare HABU og du som hørte på henne. Alle andre snakket mest med hverandre. Og når de selv ikke fikk det til med tiltakene sine, så begynte de å peke på oss. Etater har brukt et hav av ressurser på henne, men når man ikke snakker med den det gjelder, eller tror på oss som står nærmest, er det ganske så fånytt. Hun har mistet så mange år. Det er så bittert» Mamma til jente (15)

Statsforvalteren i Agder gjennomførte i 2024 et [tilsyn](#) for å undersøke om saksbehandlingen knyttet til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) til barn under 18 år i Kristiansand kommune blir utført i samsvar med aktuelle lovkrav. Dette skjedde med bakgrunn i et økende antall klager på saksbehandlingen, og etter henvendelser fra foreldre som mener at saksbehandlingstiden i disse sakene er uforsvarlig. Statsforvalteren påpeker at kommunen selv har identifisert flere risikoområder ved sin saksbehandling av søknader om BPA til barn og unge med funksjonsnedsettelse og deres familier, og at det innebærer en fare for svikt i tjenestene til en særlig sårbar gruppe. Hovedkonklusjon er likevel at det ikke ble avdekket lovbrudd under tilsynet.

Praksisen rundt Opplæringslovens nye [§ 11-4](#) om rett til den personlige assistanse en elev trenger for å kunne delta i opplæringen og få tilfredsstillende utbytte av den, oppleves ikke som ferdig «satt» i skolene i Kristiansand.

Fravær

Ufrivillig skolefravær er brennhet problematikk også dette skoleåret. I hele 38 prosent av sakene til ombudet er fravær et tema. Også nasjonalt virker dette til å være et [stadig økende problem](#). Jentene har størst fravær. Det finnes fremdeles ikke noen nasjonal oversikt over fraværstall i grunnskolen. Men Opplæringslovens [§10-6](#) gir kommunene et klart ansvar for å følge opp fravær. Udir, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet, Statped og Folkehelseinstituttet samarbeider nå om å utvikle faglige anbefalinger om forebygging og oppfølging av skolefravær. Anbefalingene skal etter planen ruller ut nasjonalt i mai 2026. Når barn og ungdom ikke klarer å være på skolen sin, går enormt mye livskvalitet og menneskelig og økonomisk verdi tapt.

«Mitt barn har ikke vært på skolen i det hele tatt på 1,5 år. Vi har vært i utallige runder, med alle etater. Men ingen har lyktes. Nå er det ingen som bryr seg. Absolutt ingen. Du er den eneste som har tatt kontakt med oss, på lang tid. Jeg blir ganske rørt av det» Mamma til gutt (15)

Det kan oppleves som en svært stor belastning når barnet ikke klarer å gå på skolen. Både foresatte og elever forteller om skamfølelse og desperasjon:

«Når vi møter andre foreldre, da blir de tause. De ignorerer oss. Bortsett fra de som kommer med alle sine 'kloke' råd, da» Mamma til gutt (16)

Elevombudets sterke erfaring er at barn og unge selv som regel gjør absolutt alt de kan for å klare å gå på skolen og klare å «passe inn». Noen elever går altfor lenge i uholdbare forhold, og bærer alt for mye, altfor lenge. Til slutt går det ikke. UiA og Sørlandet sykehus presenterte nylig forskning om hvor mye lærere i Kristiansands-skolene [legger til rette for elever](#), og viser til at barn blir mer engstelige av det. UiA-professor Ingrid Lund påpeker [i et innlegg nylig](#) at «når vi vet at 9,9 prosent av 442.039 elever i norsk skole rapporterer gjennom siste elevundersøkelse at de blir utsatt for mobbing 2-3 ganger i måneden av medelever på skolen og digitalt av medelever og/eller av voksne på skolen, må

dette også inn som en del av hvordan forskere, politikere, samfunnsdebattanter og ansatte i barnehage og skole fremmer sine argumenter for at de skal lære seg å stå i ubehaget» Hun fremhever videre at de som har vært utsatt for ulike krenkelser, som for eksempel mobbing, «vet at det ikke er 'bare' å lese høyt, ta seg sammen og gjøre det andre gjør».

Professor i spesialpedagogikk i Universitetet i Sørøst-Norge, Marie-Lisbet Amundsen, viser i sin artikkel [Enhetsskolen svikter barna](#) til at Statsforvalterne fra 2019 til 2024 har ført tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og individuell tilrettelegging for barn med funksjonsnedsettelse, nevrodiagnoser og lærevariasjoner. I forbindelse med individuell tilrettelegging for barn i barnehage med nedsatt funksjonsevne, viste 48 tilsyn 350 brudd, mens tilsvarende 170 tilsyn i skolen påviste hele 1050 brudd. Det konkluderes med at det er utfordringer for kommunene og privatskolene å kunne tilby barn med funksjonsnedsettelse og nevrodiagnoser den individuelle tilretteleggingen de har rett på, i henhold til gjeldende lovverk. Amundsen skriver videre: "Når statsforvalterne melder om lovbrudd knyttet til mangel på individuell tilrettelegging, betyr dette at opplæringsloven og Barnekonvensjonen brytes. Fordi vi ser at dette gjelder barn med nevrodiagnoser, funksjonsnedsettelse og lærevariasjoner, tyder dette på at også lov om likestilling og diskriminering brytes.»

[Forskningen](#) til [Anna Louise Kirkengen](#) har på sin side vist, blant annet i sin bok [Hvordan krenkede barn blir syke voksne](#), at seksuelle overgrep og andre sterke livsbelastninger kan være fatalt for barn og unges helse og fremtid.

Skolen kan ikke løse alle samfunnsutfordringer. Men barnehagen og skolen er arenaene der samfunnet har mulighet til å nå så å si alle barn, med alle typer variasjoner i bakgrunn, kultur, genetikk og erfaringer. Det kan være den sjansen vi som samfunn har. Elevombudet ønsker å rope et særskilt varsko angående sakstypene som er nevnt av forskerne ovenfor. Vi kan som samfunn ikke la være å forholde oss til at så mange barn og unge faller utenfor.

Kristiansand kommunes ganske så nyskapende [Skoleporten](#) har vakt [nasjonal interesse](#). Ombudet ser at dette tiltaket sparer kommunen for store utgifter:

«Skoleporten ble redningen. De var sykt tålmodige med henne. De gikk alle de små skrittene. Det var utrolig tøffe tak for henne, over lang tid. Men så plutselig løsnet det! Og så, en dag, da ville hun tilbake til skolen sin. Og klarte det også. Nå går hun fullt og hun har ikke fravær!

Hun måtte gjøre det selv. Men hun hadde ikke klart det uten den omsorgen – og sparkene i baken – som Skoleporten ga henne. Jeg skulle bare så sterkt ønske at vi hadde fått dette tilbudet tidligere. All den tiden som ble tapt. Alt hun mistet. Det er bittert» Mamma til elev (15)

Ungdomskriminalitet. Fact Ung

Ungdomskriminaliteten i Kristiansand går ned. Oversikt fra Politiet og Avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester i kommunen viser at den største nedgangen er blant barn i alderen 10–14 år. For denne aldersgruppen er nedgangen i kriminelle forhold nær halvert. Det har også vært [stor nedgang](#) (60 %) i antall anmeldte voldsforhold begått av jenter. Det er likevel ingen grunn til å «hvile på laurbærene». Alle som arbeider «i felten» treffer barn og ungdom som står i et stort strev på mange områder, som kan ty til vold, som nasker, som ruser seg og som kan stå på kanten av en kriminell «karriere». Ikke minst kan det gjelde barn og unge som har opplevd utenforskap i skole og fritid, og som opplever at kriminelle miljø gir et fellesskap og samhørighet de har savnet.

Kristiansand kommune har gjennomført et forprosjekt for å avklare om det skal opprettes et tilbud som heter «FACT ung» i kommunen. «FACT ung» er beskrevet i bakgrunnsdokumentet for kommunens [temaplan for psykisk helse 2024-2032](#), og er allerede etablert i 30 norske kommuner. Det er tverrfaglig sammensatte team som kan gi integrert og langvarig behandling til en relativt liten gruppe ungdom i alderen 12–25 år, som har betydelig funksjonssvikt innenfor områder som psykisk helse, skole, nettverk, arbeid, familie, rus, kriminalitet, seksualitet og avhengighet, og hvor man antar det er behov for langvarig og sammensatt innsats fra flere tjenester og nivåer ([Meld. St. 23, 2022-2023](#)). Prosjektleder har lagt ned et stort og solid stykke arbeid. Men prosjekteier og kommunalsjef for Barn og familie i Kristiansand, Jon Wergeland, forteller at prosjektet per nå er utsatt til 2026, med håp om bedre mulighet til å finansiere permanent drift. Han forteller videre at prosjektet er «rugeklart», men manglende intern finansiering, både fra sykehuset og i kommunen, gjør at Fact Ung ikke kan etableres i år. Det mangler midler til 1,5 stilling, som i sin tur utløser støtte på 8 stillinger fra statlig hold, i en overgangsperiode. Wergeland påpeker også at kompetansemiljøet på Agder er lite og sårbart, og på at satsing på spesialiserte tiltak må balanseres opp mot å sikre at grunntjenestene kan møte innbyggernes behov. På samme måte er behandlerkompetansen i ABUP under press og kritisk for at sykehuset skal få levert på sine primære oppgaver.

Elevombudet ser at det kan være mer besnærende å «hive seg på» nye og «fancy» prosjekter enn å arbeide jevnt og trutt med [kvalitet](#) i eksisterende tjenester. Likevel: [Fact ung](#) har over år, nasjonalt og internasjonalt, gode resultater å vise til. Elevombudet møter årlig ganske mange elever som «ingen» klarer å hjelpe, men som ombudet mener vil kunne ha stor nytte av en slik solid og helhetlig hjelp. Ombudet påpeker at Fact Ung potensielt vil kunne hindre at barn blir flyttet til institusjon, og vil kunne redde liv, helse og forebygge fremtidig kriminalitet i betydelig grad. Ombudet frykter at Fact Ung skal strande i Kristiansand kommune, og anbefaler at kommunen ikke gir opp arbeidet med å få dette tilbudet på plass.

«Hun fikk beskjed om at det ville bli sanksjoner. At hun ville få det, hvis hun anmeldte. Så hun lot være. En kødder ikke med de folka der» Far til jente (16) som har vært utsatt for seksuelle overgrep, vold og trusler

Høyt presterende elever

En del elever Elevombudet snakker med, synes ikke de får de faglige utfordringene de trenger. Dette har vært et tilbakevendende tema i alle år ombudet har vært i rollen. [Forskning.no](#) har nylig beskrevet problemet, og Universitetet i Oslo lanserte i 2025 en [ny nettressurs](#) for tilpasset opplæring for barn og unge med stort læringspotensial.

Ombudet erfarer at noen elever i Kristiansand opplever at de blir stoppet i sin faglige utforskertrang, og at de i praksis blir presset til å sette ned faglig tempo og nivå. Dette kan skape ganske stor frustrasjon. Ombudet ser at noen av elevene kan reagere med mental avkobling, fravær eller «sabotasje», utagering eller annen uheldig atferd. Dessverre kan dette igjen gi faglige hull, som gjør at [høyt presterende](#) elever ikke får brukt sitt potensiale. Ombudet opplever at holdninger til denne gruppen elever spriker. Ikke alle steder er det lett å få gehør for skolens plikt til å [tilpasse undervisningen](#) også for de med høyt læringspotensial. Dette har ikke Kristiansand kommune eller Norge råd til.

«Jeg har så lyst til å få oppgaver jeg må jobbe litt med å få løst» Jente (12)

Positive trekk

Det er flere positive trekk i ombudets statistikker. Andelen elever som forteller om vold og trusler er, som vist, gått ned. Saker der tilliten til skolen er brutt, fortsetter å synke. Begge disse forholdene er konkrete tegn på at det systematiske arbeidet i oppvekst, som omtales i årets [Kvalitetsmelding for oppvekst](#), gir resultater. Elevombudet ser også at aktivitetsplaner, som er den lovpålagte måten å løse mobbing og andre læringsmiljøutfordringer på, fungerer. Disse går nå sjeldnere på «repeat», eller blir et stykke papir uten særlig mening.

«Vi er sykt takknemlige for det du gjorde. Og Roy Wiken. Og rektor. Og lærerne. Dere gjorde alle en kjempejobb. Vi må bare prise dere» Pappa til elev (16)
som etter flere år med mobbing og fravær avsluttet grunnskolen med trivsel og gode karakterer

Nytt lovverk – fysisk makt

Skolen har fra de siste årene fått utvidet adgang til å gripe inn fysisk mot elever:

Ansatte kan gripe inn fysisk for å stoppe eller avverge at en elev

Endret 01.08.2025

- krenker en annen person fysisk eller psykisk
- utsetter seg selv for fysisk fare
- skader eiendom
- viser en adferd som er sterkt fornedrende for seg selv

Endret 01.08.2025

- vesentlig forstyrrer opplæringen til andre elever

Den ansatte kan bare gripe inn fysisk mot elever hvis det ikke er tilstrekkelig med andre tiltak. Hvis det er mulig, skal den ansatte først forsøke eller vurdere andre mindre inngripende tiltak, påpeker [Udir](#). Det fysiske inngrepet skal ikke gå lenger enn det som er nødvendig. Dette innebærer at inngrepet må være egnet til å stoppe eller avverge den aktuelle situasjonen, og at inngrepene må være så få, kortvarige og skånsomme som mulig. For eksempel vil en ansatt kunne holde

elever fast for å bryte opp en slåsskamp, men grepet skal ikke være sterkere eller vare lengre enn det som er nødvendig for å avverge situasjonen.

I tillegg må inngrepet være forholdsmessig.

En ansatt som har grepet inn fysisk mot en elev skal melde fra om dette til rektor. Rektor skal så melde fra til elevens foreldre om det som har skjedd. Hvis ansatte har grepet inn fysisk mot samme elev flere ganger, eller hvis ett inngrep er særlig alvorlig, skal rektor også melde fra til kommunen eller fylkeskommunen. Dette står i [opplæringsloven § 13-5](#). Skolen må dokumentere alle fysiske inngrep mot elever. Dokumentasjonen skal inneholde en kort beskrivelse av hendelsen, hvordan inngrepet ble utført, og elevens syn på saken.

Elevombudet er spent på hvordan det nye lovverket vil oppleves for elever i praksis. Vil det føre til større trygghet, større ro, og gi læreren større autoritet? Eller vil lovendringen potensielt kunne misbrukes av irriterte og slitne ansatte?

Å ta på elever, føre dem ut, stoppe dem, til og med holde dem – det kan være nødvendig og bra og til elevens beste, og noe som eleven selv kan oppleve som trygt. Men ombudets erfaring er: Elevene merker inderlig godt motivasjonen bak det som gjøres. Unger kjenner om den ansatte har dets beste i tanker og holdninger. Eleven kjenner definitivt også hvis den fysiske makten har rot i den ansattes eget raseri, selvhevdelse, retthaveri, mangel på autoritet, forakt. Gjett om eleven kjenner det. Og når dette siste er tilfelle, vil den fysiske makten ikke fungere, for noen. Da vil den eskalere situasjonen – på kort eller lang sikt.

Tall fra Statsforvalteren i Agder. Kristiansand

Når elever eller foreldre ikke opplever at skolen har gjort det de skal for et trygt og godt læringsmiljø, har de anledning til å klage til Statsforvalteren. Etter den [nye opplæringsloven](#), fra 01.08.2024, skal Statsforvalteren kun vurdere om tiltaksplikten og plikten til å lage skriftlig plan er oppfylt. Denne klagemuligheten oppleves viktig i saker som har låst seg, eller det er spørsmål om lovforståelsen. Elevombudet må regelmessig trygge foresatte fra enkelte andre nasjoner på at en klage til Statsforvalteren ikke vil bli «hevnet» fra skolen eller oppvekstetaten.

Statsforvalteren i Agder har på forespørsel fra Elevombudet laget en oversikt over antall saker om skolens aktivitetsplikt, meldt inn til Statsforvalteren som håndhevingsinstans, som omhandler elever i Kristiansand kommune de siste årene. Tallene er også inkludert friskolene i kommunen.

Skoleåret 2021-2022:

24 saker meldt til Statsforvalteren.

Statsforvalteren fattet vedtak i **14** av dem.

10 saker avvist, trukket av melder eller avsluttet av andre grunner.

Skoleåret 2022-2023:

19 saker meldt til Statsforvalteren.

Statsforvalteren fattet vedtak i **7** av dem.

12 saker avvist, trukket av melder eller avsluttet av andre grunner.

Skoleåret 2023-2024:

22 saker meldt til Statsforvalteren.

Statsforvalteren fattet vedtak i **10** av dem.

12 saker avvist, trukket av melder eller avsluttet av andre grunner.

Skoleåret 2024-2025:

21 saker meldt til Statsforvalteren.

Statsforvalteren fattet vedtak i **9** av dem. **6** av dem konkluderte med brudd.

11 saker avvist, trukket av melder eller avsluttet av andre grunner. **1** sak pågår.

Vi ser altså fremdeles ingen stor vekst i slike saker for Kristiansand kommunes vedkommende, slik en del andre kommuner i Norge har opplevd.

Opplæringslovens tidligere bestemmelser om spesialundervisning ble endret fra 01.08.2024. Begrepet spesialundervisning er nå byttet ut med «individuell tilrettelegging», eller «individuell tilrettelagt opplæring», ITO.

Statsforvalteren er klageinstans også på vedtak om ITO og gjennomføring av ITO. Her er det kommunen som fatter det første vedtaket. Fra innbyggere Kristiansand kommune fikk [Statsforvalteren i Agder](#) fire henvendelser om regelverksveiledning om ITO etter opplæringslovens [§ 11-6](#) skoleåret 2024-2025, samt tre klager på vedtak eller gjennomføring av ITO. Statsforvalter ga klager medhold eller delvis medhold i alle disse tre sakene.

Økonomi

Vi lever i en tid der skriket om mer penger og større ressurser kommer fra de fleste etater, sektorer og organisasjoner. «Alle» mangler penger, og «alle» vil ha mer. Det såkalte [Forventningsgapet](#), som beskriver spriket mellom det som forventes av kommuner og fylkeskommuner, og det som er mulig å yte med de ressursene som er tilgjengelige, er et stadig økende tema hos [KS](#) og i nasjonale [debattspalter](#). Individuelle rettigheter styrkes stadig av Stortingets politikere – rettigheter det viser seg vanskelig for kommunene å finne finansiering for.

Dessverre erfarer Elevombudet at kutt ofte går direkte utover svært sårbare elever. Skoleledere over hele Kristiansand forteller ombudet om nesten umulige regnestykker, der de sliter med å levere lovpålagte tjenester til barn og ungdom. Dette påvirker også de skoleansatte direkte. Ombudet opplever at skoleansatte, «fra topp til bunn», uttrykker at de er slitne, lei seg og frustrerte over det de opplever som altfor trange rammer til å gi elevene sine det de trenger og har krav på, både sosialt og faglig. Mange uttrykker sterke følelser av avmakt.

Budsjettkontroll og bevissthet om bruk av fellesskapets midler er en selvfølge. Selvsagt må «alle gode formål» gjennom kritiske kvalitetskontroller; prioriteringene kan være tøffe. Men hvordan kan vi, som er voksne, og som *har* valgmuligheter, velge *på bekostning* av barn, som er avhengige av oss og som *ikke* har de samme valgmulighetene? Hvordan kan vi forsvare kutt som går direkte utover sårbare barns grunnleggende utviklingsmuligheter? Hvordan kan vi forsvare å *ikke* sikre alle barn en sosialt trygg og faglig god skolehverdag? «[Flere utføre i Kristiansand](#)» leser vi enda en gang, i september 2025. Når begynner utenforskapet? Hvordan kan det forsvares å *ikke* investere i det som nobelprisvinner i økonomi, [James Heckman](#), har vist gir den største sosiale og samfunnsmessige gevinsten, i tillegg til den aller største økonomiske gevinsten: Forebyggende arbeid blant barn og unge? Hvordan kan vi, som er voksne i Norge, fortsette å svikte ungene, de som kommer etter oss, som er helt avhengige av oss? Som ikke har annet valg enn å stole på at vi tar vare på dem?

Avslutning

I denne rapporten er ikke ett ord fra KI brukt. KI gir fine muligheter. Men som levende menneske og i sin politiker-initierte, unike rolle kan Elevombudet tilby noe helt annet: En offentlig finansiert, men likevel uavhengig og fri støtte, hjelp, og noen ganger trøst, fra menneske til menneske. Hvis og når det trengs. Til barn, ungdom, foreldre - og til ansatte. I saker der «vanlige» løsninger alt er prøvd, kanskje over år, men der barna ikke har fått det bedre, heller tvert imot. I saker der traumeerfaring hos en av partene kommer inn som støy og låste mønstre. I sakene der det er nødvendig å lytte inn mellom og under ordene til barnet eller ungdommen. I sakene der totalbildet er overordentlig komplekst, der løsninger og åpninger er vanskelige å få øye på, og i tillegg i konstant forandring.

Elevombudet rekker ikke å skrive mange kronikker eller være så aktiv i den offentlige debatten som kanskje hadde vært ønskelig. Det aller meste av ombudets arbeid skjer på arenaer som ikke er synlige. Men igjen og igjen får ombudet tilbakemeldinger på at innsatsen har betydd avgjørende mye for dette skrekkslagne barnet, for denne stille og tilbaketrukne ungdommen, denne ensomme tenårings, eller denne rasende, pressede eller dønn slitne foresatte.

I en kaotisk verden, der rammene er trange og det er lett å oppleve avmakt, hva kan vi gjøre da? Hvilke muligheter har vi egentlig?

Vi har dette øyeblikket. Vi har dette møtet. Vi har dette valget. Vi kan velge å være ålreite folk, som prøver, så godt vi kan, å gjøre godt. Vi kan betale vår skatt, være lovlidige, hegne om demokratiet, rydde opp i vårt eget skit, se utover oss selv og vår egen navle og vårt eget stakittgjerde. Være ordentlige. Være redelige. Det er ikke sånt som kommer på tv. Det er ikke sånt som forandrer verdenspolitikken. Men ikke tro at de valgene vi gjør ikke betyr noe. For det gjør de. For denne generasjons barn og for alle generasjonene som kommer etter oss. So: Be good ❤️

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no

